
INFORMATĪVAIS ZIŅOJUMS "STRATĒGIJA LATVIJAI COVID-19 KRĪZES RADĪTO SEKU MAZINĀŠANAI"

Kopsavilkums

Situācijā, kurā komersanti saskaras ar būtisku Covid-19 ietekmi - apgrozījuma kritumu, ieņēmumu samazināšanos, atliktiem maksājumiem, piegāžu pārrāvumiem, būtisku eksporta samazinājumu u.tml.- nepieciešams rast risinājumus, kas ir mērķorientēti un vērsti uz ekonomikas stabilizēšanu, tautsaimniecības pārorientēšanu un izaugsmi.

STRATĒGIJAS MĒRĶIS

ĪSTERMIŅĀ

PANĀKT PĒC IESPĒJAS
MAZĀKU NEGATĪVO
IETEKMI UZ EKONOMIKU
UN UZŅĒMUMU
DARBĪBU

VIDĒJĀ TERMIŅĀ

PANĀKT PRODUKTIVITĀTES PIEAUGUMĀ
BALSTĪTAS EKONOMIKAS STRUKTURĀLĀS
IZMAIŅAS PAR LABU ZINĀŠANU IETILPĪGA
PREČU UN PAKALPOJUMU EKSPORTA
ATTĪSTĪBAI

REZULTĀTS

22

Miljardi EUR
EKSPORTA APJOMS
2023.GADĀ

STRATĒGIJAS RĪCĪBAS VIRZIENI

CILVĒK-
KAPITĀLS

PRASMES
PĀRKVALIFIKĀCIJA

INOVĀCIJA

JAUNI PRODUKTI
DIGITALIZĀCIJA

BIZNESA VIDE
EKSPORTSPĒJAI

TIRGI
VIDE

FINANŠU
PIEEJAMĪBA

PUBLISKAIS
PRIVĀTAIS

INFRA-
STRUKTŪRA

EKONOMIKAS
SILDĪŠANA

Ievads

Informatīvais ziņojums "Stratēģija Latvijai Covid-19 krīzes radīto seku mazināšanai" (turpmāk - informatīvais ziņojums) izstrādāts Ekonomikas attīstības grupā (izveidota ar Ministru prezidenta 16.04.2020 rīkojumu Nr. 2020/1.2.1.-64), atsaucoties uz Ministru kabineta 2020. gada 12. marta rīkojumu Nr. 103 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu" (Latvijas Vēstnesis, 2020, 51A., 52A., 52B., 54A., 56A., 60A., 62B., 62D., 64B., 66B., 69B., 71C., 75A., 78A., 79B., 82A.).

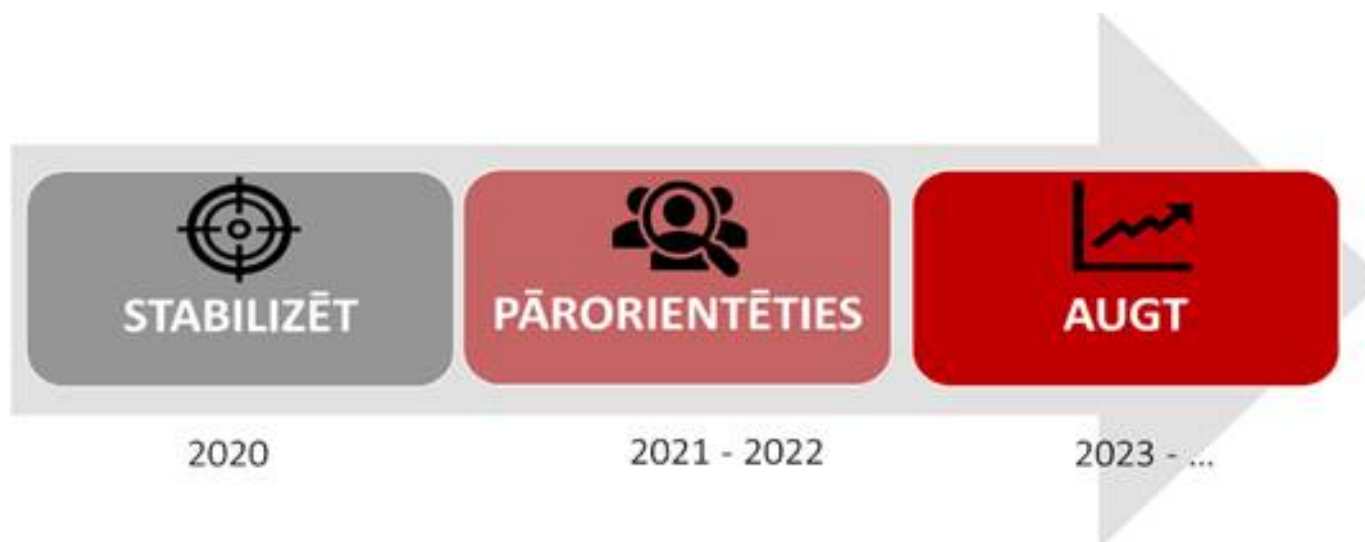
Krīzes brīži ir lieliska iespēja straujai izaugsmei, ja vien ir skaidra stratēģija un rīcības plāns. Šī Covid-19 krīze ir radījusi milzu neskaidrību visā pasaulē. Latvija ir labi veikusi pirmos soļus vīrusa veselības krīzes pārvarēšanai. Ir domas un pirmie lēmumi, kā izdzīvot ekonomikas krīzē. Tagad ir nepieciešama skaidra stratēģija vīrusa un ekonomikas krīzes pārvarēšanai.

Īstenojot skaidru stratēģiju, Latvija strauji attīstīsies. Krīzes pārvarēšanā ir trīs soļi. Pirmais solis ir izdzīvot. Otrais - izlemt, kāda būs stratēģija pēc krīzes, trešais - īstenot straujas izaugsmes stratēģiju.

Informatīvā ziņojuma mērķis ir izveidot stratēģisku ietvaru ar kompleksu pasākumu kopumu, kas ļautu pārvarēt Covid-

19 un tā ietekmes ierobežošanas pasākumu izraisīto ekonomikas krīzi, fokusējoties ne vien uz tautsaimniecības stabilizāciju, bet arī uz krīzes radīto izaugsmes iespēju izmantošanu.

Tāpēc piedāvātā stratēģija ietvar trīs secīgus soļus - tautsaimniecības stabilizācija, pārorientācijas un izaugsmes fāze:

1) Stabilizēt

Pagaidu pasākumu kopums ārkārtas situācijā, kas vērsts, pirmkārt, uz finanšu situācijas stabilizāciju iedzīvotājiem un uzņēmējiem Covid-19 krīzes apstākļos un vīrusa izplatības ierobežošanu Latvijā.

2) Pārorientēties

Nemot vērā Covid-19 krīzes radītās izmaiņas globālajā ekonomikā, kā arī izmantojot Latvijas tautsaimniecības priekšrocības un izaicinājumus, jārada jaunas iespējas uzņēmējiem, iedzīvotājiem, uzsvāru liekot uz inovāciju, digitālo transformāciju, mūžizglītību, orientējoties uz ekonomikas strukturālām pārmaiņām, mērķtiecīgi pielāgojot valsts atbalsta mehānismus.

3) Augt

Vidēja termiņa atbalsta pasākumu kopums tautsaimniecības transformācijai - balstīts preču un pakalpojumu eksporta dinamiskā attīstībā, nodrošinot tautsaimniecības izaugsmi caur produktivitātes pieaugumu, automatizāciju, digitālo transformāciju, atbalstu uzņēmumu izaugsmei un strauji augošām nozarēm un ekosistēmām.

Pašreizējo izaicinājumu apstākļos primāri ir nepieciešams stabilizēt Latvijas tautsaimniecību, vienlaikus saglabājot stratēģisku kursu, lai paātrinātu produktivitātē balstītu ekonomikas strukturālu pārorientāciju. Tas ir īstenojams, tautsaimniecību savlaicīgi pielāgojot globālajām tendencēm, un, radot jaunas salīdzinošās priekšrocības.

Tautsaimniecības **stabilizēšanas fāze** ietver virkni **īstermiņa pasākumu, kas saturiski iedalāmi trijos soļos - 1) vīrusa izplatības samazināšana; 2) tautsaimniecības stabilizācija; 3) sociālā miera nodrošināšana.** Vienlaikus tautsaimniecības **stabilizēšanas fāze** ietver rīcības, kas ir vērstas uz eksportspējas veicināšanu un produktivitātes celšanu, kā arī uz uzņēmējdarbības vides uzlabojumu veikšanu.

Vīrusa izplatības samazināšana

Vīrusa izplatības kontroles pasākumi ietver proaktīvu medicīnas sistēmas darbību, kas tiek nodrošināta ar jaunāko IKT sasniegumu palīdzību sociālo kontaktu noteikšanas, vīrusa kontroles un diagnostikas jomā. Papildus kompleksi risināms infrastruktūras pieejamības trūkums potenciāli saslimušo indivīdu pašizolācijas centrienu atbalstam un saslimšanas risku samazinošas riska grupām paredzētas īpašas aprūpes sistēmas nodrošināšana. Minētās darbības papildināmas ar investīcijām zinātnē un pētniecībā (t.sk. ar COVID19 vīrusa izpēti), gan arī ieguldot papildu līdzekļus medicīnas un sociālās aprūpes sistēmā (primāri medicīnas un sociālās aprūpes personālā).

Tautsaimniecības stabilizācija

Norimstot pašreizējās ārkārtas stāvokļa situācijai ir prognozējamas virkne izmaiņu gan Latvijas preču un pakalpojumu noieta tirgu reģionālajā sadalījumā, gan eksporta struktūras ziņā, ko stimulēs "baiļu ekonomika", globālie vides un resursu pieejamības, kā arī digitalizācijas radītie izaicinājumi. Tautsaimniecības stabilizēšana ietver virkni darbību uzņēmēju apgrozāmo līdzekļu pieejamības veicināšanai, t.sk., ar nodokļu nomaksas un kredītu brīvdienu palīdzību, kā arī ALTUM aizdevumu pieejamības nodrošināšanu. Papildus aktivitātes paredzētas iekšējā tirgus aktivizēšanai, ko iespējams vienlaikus panākt ar vīrusa izplatību ierobežojošo pasākumu īstenošanu, veicinot ES fondu līdzekļu pārstrukturizāciju un paātrinot pasākumu īstenošanu. Atsevišķs aktivitāšu kopums ir saistīts ar uzņēmumu izmaksu samazināšanu apstākļos, kad daļā Latvijas eksporta tirgu vietējā valūta ir devalvējusies. Taktiskā rīcība ietver energoresursu izmaksu samazināšanu, darbaspēka izmaksu mazināšanu, vienlaikus jau šobrīd īstenojot stratēģiskus pasākumus attiecībā uz

darbaspēka prasmju un kvalifikāciju celšanu/pārorientāciju uz profesijām, kuras mainīgajā darba tirgū ir un būs pieprasītas.

Tādēļ, lai mazinātu Latvijas eksportspējas kritumu ilgtermiņā, kā arī, lai pēc iespējas ātrāk atgrieztos ne tikai līdz pirmskrīzes perioda līmenim, bet arī to pārsniegtu, ir jāīsteno savlaicīga eksporta tirgus konkurentus apsteidzoša stratēģija. Tā ietver pasākumus, kas vērsti uz eksportspējīgo industriju un ar nākotnes izaugsmes potenciāla pazīmēm identificējamu industriju/nišu atbalstu, pārorientāciju pieaugušo izglītības piedāvājumā (kvalitātes prasības un monitoringa sistēma), finansējuma pieejamības nodrošinājumu pētniecībai un attīstībai un tās rezultātu - produktu komercializācijai un virzīšanai tirgū. Vienlaikus, lai mazinātu ar epidemioloģisko situāciju saistīto ekonomiskās aktivitātes un nodarbinātības kritumu, ir jāpielieto arī iekšzemes pieprasījuma atbalsta instrumenti. Izdarot izvēles par konkrētiem pasākumiem un to finansiālo ietilpību, svarīgi, lai šie risinājumi strukturāli stiprinātu Latvijas tautsaimniecības ilgtspēju. Iekšzemes ekonomiskās aktivitātes veicināšanas jomā būtu izmantojami valsts/pašvaldību pasūtījuma instrumenti.

Papildus ir jāizstrādā konkrēti pasākumi finanšu instrumentu - aizdevumu un kapitāla instrumentu formā. Vienlaikus kapitāla piesaistei jārada priekšnoteikumi privātā un publiskā sektora komercsabiedrību daļu kotēšanai biržā, kur nozīmīga ietekme ir valsts kapitālsabiedrībām. Birokrātijas mazināšana un procesu digitāla transformācija, jo īpaši būvniecības un izglītības jomās ir izšķiroši svarīgas.

Sociālā miera nodrošināšana

Tautsaimniecības stabilizēšanu sekmīgi ir iespējams īstenot vienīgi sabiedrībā nepastāvot sociālai spriedzei. To ir iespējams novērst, īstenojot precīzu komunikāciju starp publiskā sektora (valsts un pašvaldību) un privātā sektora pārstāvjiem, izveidojot visaptverošu sociālo dialogu starp iedzīvotājiem un darba devējiem vīrusa skartajās nozarēs. Papildus īstenojami pasākumi saistībā ar sociālā "spilvena" pilnveidi, dīkstāvē esošajiem vai bez darba palikušajiem iedzīvotājiem.

Publiskās intervences apjoms

Latvijas Banka norāda, ka, lai gan ekonomiskie apstākļi pašreiz prasa būtisku fiskālās politikas stimulu tautsaimniecības un tās dalībnieku - uzņēmumu un mājsaimniecību - atbalstam, pasākumi vienlaikus ir jāsamēro ar valsts budžeta iespējām gan šobrīd, gan tālākā nākotnē, neizsmeļot valstij pieejamo fiskālo telpu turpmāku krīžu risināšanai. Proti, ir nepieciešams tērēt ilgtspējīgi. Krīzei noslēdzoties, Latvijas valdības parāds nedrīkstētu pārsniegt 50-55% no IKP, kas ir būtisks pieaugums pret situāciju 2019. gada beigās, kad valdības parāds bija 36.9% no IKP. Šāds parāda pieaugums nodrošina apjomīgu fiskālo telpu ekonomikas atbalstam, bet joprojām saglabā fiskālo ilgtspēju. Līdz ar izaugsmes atsākšanos, fiskālai politikai jāspēj nodrošināt, ka 6-8 gadu (proti, ticama biznesa cikla izaugsmes perioda)

laikā valdības parāds tuvinātos 40% no IKP līmenim un Latvija būtu labi sagatavota nākamajai ekonomiskajai lejupslīdei. Šāda principa ievērošana - parāda iegrožošana līmenī, kas valstij nodrošina iespēju nākamajās krīzēs ieiet ar nenovājinātu fiskālo kapacitāti, būtu izmantojama kā praktiska mēraukla esošās krīzes atbalsta apjoma augšējās robežas noteikšanai. Pārsniedzot šo robežu, tiek ne tikai mazinātas valsts iespējas reaģēt uz nākamo ekonomisko lejupslīdi, bet arī palielināta papildu stingrāku ES fiskālo nosacījumu, kas tiek attiecināti uz valstīm ar parāda līmeni virs 60% no IKP, piemērošanas iespējamība.

1. Latvijas tautsaimniecības nākotnes izaicinājumi un globālās tendences

Lai arī COVID-19 radītie ierobežojumi negatīvi ietekmē ekonomiku šodien, tomēr tautsaimniecības attīstības izaicinājumi vidējā termiņā, kas jau ir noteikti politikas plānošanas dokumentos, kā nepieciešamība palielināt Latvijas preču un pakalpojumu eksportu un produktivitāti, nemainās. Tāpat saglabājas arī iepriekš Eiropas Komisijas uzsāktās iniciatīvas kā klimata zaļais kurss un digitalizācija.

Jaunās darba formas/attiecības un attālinātais darbs. COVID-19 iespaidā daļa uzņēmumu visā pasaulē ir sākuši nodrošināt saviem darbiniekiem attālinātā darba iespējas. Prognozējams, ka daļa uzņēmumu arvien lielāku darba apjomu veiks attālinātā režīmā. Attālinātais darbs veicinās pieprasījuma (un cenas) samazinājumu pēc birojiem, transporta pakalpojumiem u.c. Vienlaikus esošās infrastruktūras nomaiņa ar viediem ražošanas ekosistēmu risinājumiem rosinās jaunu, netieši saistītu darba vietu rašanos, tādu, kuras nodrošinās šo iekārtu darbību un apkopi. Ar šīm pārmaiņām no tiešām uz netiešām darba vietām, rūpniecības loma transformēsies kā no centrālā nodarbinātības punkta uz nodarbinātajiem, kuri kļūs kā kodols lielākam tīklam, kurš nodarbina cilvēkus ar specifiskām prasmēm, kuri savukārt nodrošina plašam industriju lokam dažādus pakalpojumus dažādu operāciju veikšanai, t.sk. attālināti. Jaunās darba forma veicinās publiskā un privātā sektora visaptverošu digitālo transformāciju, lielo datu apstrādi un izmantošanu sabiedrības vajadzību apmierināšanai un iesaistei jaunu sociālo un ekonomisko vērtību radīšanai.

Digitalizācija un tiešsaistes ekonomika. COVID-19 paātrinās digitālo transformācijas procesu pasaulē. Tuvāko gadu laikā vispieprasītāko profesiju augšgalā (*World Economic Forum*) būs tādas profesijas kā datu analīze, datu zinātne, mašīnmācīšanās speciālisti, tāpat arī programmētāji un digitālās transformācijas speciālisti. Lielā pieprasījuma dēļ šīs profesijas nākotnē ir uzskatāmas par augstas pievienotās vērtības profesijām, tādēļ ir jāspēr nepieciešamie soļi, lai Latvijā būtu vairāk šādu profesiju pārstāvji. Ņemot vērā, ka šīs profesijas pārstāvji darbojas pilnībā digitālā vidē, Latvijas iedzīvotāji būs spējīgi radīt eksportspējīgu pakalpojumu uz jebkuru vietu pasaulē, tādā veidā izmantojot Latvijas konkurētspējas priekšrocības attiecībā uz digitālās infrastruktūras augsto kvalitāti. Latvijā tas rada lieliskas iespējas

attīstīt mūsu spēcīgo IT pakalpojumu, Biznesa pakalpojumu centru eksporta pakalpojumu attīstību. COVID-19 rezultātā paplašināsies tiešsaistes tirdzniecības daļa, likumsakarīgi izmainīsies patērētāju paradumi, augs pieprasījums pēc neklātienas darījumiem un pakalpojumiem, radot nozīmīgu potenciālu tiešsaistes komercdarbības attīstībai vietējā un starptautiskā mērogā. Nozīmīga ir valsts pārvaldes un pašvaldību spēja veicināt publiskā un privātā sektora sadarbības digitālā formā dinamiku (t.sk. testa vides radīšana jaunu produktu izstrādei u.c. risinājumi). Latvijai tās ir jaunas iespējas iekļauties šajās jaunajās piegādes ķēdēs. Digitālā transformācija rūpniecības un pakalpojumu uzņēmumos ļaus paaugstināt Latvijas uzņēmumu darba ražīgumu, panākot pašizmaksas samazinājumu, uzlabojot procesu efektivitāti.

"Baiju" ekonomika - patērētāju uzvedības maiņa. Pasaules ekonomikas pieprasījuma samazinājumu un sekojošo krīzi rada nevis pats vīruss, bet gan ieviestie ekonomiskās un cilvēku kustības ierobežojumi un sekojošā cilvēku paradumu maiņa. Tā rezultātā efektivitāti kā galveno kritēriju piegādes ķēdes izveidē nomainīs robustums, spēja pārvarēt grūtības. Pastāvošās nedrošības rezultātā mainās kopējais pieprasījums un piedāvājums globālajā ekonomikā samazinās pieprasījums pēc atsevišķiem pakalpojumiem (cilvēki pārstāj apmeklēt tirdzniecības centrus, kinoteātrus u.tml.), negatīvi ietekmē luksus preču tirdzniecību. Taču tajā pašā laikā pieprasījums pēc tiešsaistes pakalpojumiem ir strauji pieaudzis. Būtiski ir ņemt vērā, ka šajā pārmaiņu procesā **mainās industriju attīstības stratēģijas**. Industriālās politikas stratēģijas daudzās pasaules valstīs piedzīvo renesansi, nozīmīgu lomu iezīmējot mērķtiecīgam un koordinētam publiskā sektora intervences apjomam. Tāpēc Latvijas industriju attīstības un konkurētspējas stiprināšanas mērķis nevar tikt panākts, paļaujoties tikai uz tirgus spēkiem.

Lokalizācija - īsākas ķēdes. Ražošanas ķēžu saīsināšana uzlabo ražošanas cikla drošību un potenciāli saīsinā piegādes laiku, taču vienlaikus mazina starpvalstu darba dalīšanu un ierobežo globalizāciju. Lokalizācija var veicināt investīciju pieaugumu vietējā tirgū. Jau pirms COVID-19 krīzes globālo vērtību ķēžu saīsināšanas nolūkā arvien vairāk uzņēmumu ieviesa automatizācijā balstītu lokalizāciju. Attīstoties tehnoloģijām, to integrētiem (t.sk. IoT) risinājumiem, izplatīsies tā sauktā papildinošā (*additive manufacturing*) ražošana caur 3D procesu izpausmēm, un pieaugošā nepieciešamība pēc gudras un fleksiblas automatizācijas. Tas nodrošinās pāreju no tradicionālajiem ražošanas modeļiem uz adaptīviem risinājumiem (mazu apjomu; augstāku cenu vai specifiski klientam piemērotu risinājumu izstrādi).

Krīzes ir lielisks brīdis straujai izaugsmei. Krīzē daudzu valstu un uzņēmumu instinktīva reakcija ir iekļūt panikā un darīt visu reizē vai arī nogaidīt un nedarīt neko. Stratēģiski izprotot krīzes sniegtās iespējas un Latvijas spēcīgās puses, ir iespējams izveidot attīstības izrāvienu un apsteigt neracionāli reaģējošos konkurentus.

2. Stratēģijas rīcības virzieni

CILVĒKKAPITĀLS

IZAICINĀJUMI

PIEAUGOŠS BEZDARBS. STRUKTURĀLĀ BEZDARBA RISKS, ATSEVIŠKAS NOZARES ILGSTOŠI NESASNIEGS PIRMS KRĪZES LĪMENI	ZINĀŠANU UN PRASMJU TRŪKUMS IEROBEŽO UZŅĒMĒJU SPĒJU REAGĒT UZ MAINĪGAJIEM TIRGUS APSTĀKĻIEM	LATVIJAS UZŅĒMUMI BŪTISKI ATPALIEK DIGITĀLO TEHNOĻIJU PIELIETOŠANĀ, IEDZĪVOTĀJIEM ZEMAS VISPĀRĒJAS DIGITĀLĀS PRASMES
DARBASPĒKS KONCENTRĒJAS ZEMAS PRODUKTIVITĀTES NOZARĒS, LĒNA PĀREJA UZ AUGSTĀKAS PRODUKTIVITĀTES NOZARĒM	GLOBĀLI MAINĀS IZGLĪTĪBAS PARADIGMA. AR SKOLĀ UN AUGSTSKOLĀ IEGŪTU PROFESIJU UN PRASMĒM NAV PIETIEKAMI KONKURENCI STRAUJI MAINĪGAJĀ PASAUĻĒ	SABIEDRĪBAS IZPRATNE PAR PIEAUGUŠO IZGLĪTĪBAS LOMU, KVALITĀTĪVA PIEDĀVĀJUMA NODROŠINĀŠANA IZGLĪTĪBAS TIRGŪ

Būtiski ir efektīvi nodrošināt augošās nozares ar nepieciešamajiem cilvēkresursiem, īstenojot apsteidzoša rīcību - tendenču apzināšanu un analīzi, ātru un elastīgu reaģēšanu.

MĒRĶI:

ĪSTERMIŅĀ	MAKSIMĀLI IESPĒJAMĀ DARBA VIETU SAGLABĀŠANA, COVID-19 RADĪTĀ BEZDARBA MAZINĀŠANA, DIGITĀLO PRASMJU PALIELINĀŠANA SABIEDRĪBAI
VIDĒJĀ TERMIŅĀ	FUNKCIONĀLAS PIEAUGUŠO IZGLĪTĪBAS SISTĒMAS IZVEIDE MAZKVALIFICĒTO ĪPATSVARA SAMAZINĀŠANAI, NEPĀRTRAUKTAS PRASMJU, IEMAŅU UN KOMPETENČU ATTĪSTĪBAI UN SOCIĀLEKONOMISKĀS PARADIGMAS PĀRMAIŅĀM – NĀKOTNES IZGLĪTĪBAS KONCEPTA IEVIEŠANAI
REZULTĀTS	PALIELINĀTS PIEAUGUŠO IZGLĪTĪBĀ IESAISTĪTO SKAITU LĪDZ 165 TŪKST. 2023.GADĀ (78 TŪKST. 2019.GADĀ)

PIEDĀVĀTIE PASĀKUMI:

STABILIZĪT

Stratēģijas "CILVĒKKAPITĀLA" virziena **stabilizācijas** fāzē, kā primārie sasniedzamie

pasākumi, ir atbalsts bez darba palikušajiem kā arī tiek piedāvāta jauna pieeja uzņēmējiem konkurētspējas un produktivitātes veicināšanai darbinieku apmācībām. Uzņēmumu stratēģiskās izaugsmes un nākotnes potenciāla paaugstināšanai, tiek piedāvāts īstenot kompleksu apmācību programmu augsta līmeņa darbiniekiem un vadītājiem.

PĀRORIENTĒTIES

Pārorientācijas fāzē starp primārajiem pasākumiem ir ietverta augstākās izglītības institūciju

vienotas apmācību platformas izveide. Ar mērķi stiprināt iedzīvotāju izglītošanas centienus tiks izstrādāta vienota pieaugušo izglītības pārvaldības sistēma. Tā īstenošanai ieviesti stingri kvalitātes kritēriji neformālās izglītības programmām, atbalstītas augstākās izglītības institūcijas kā arī profesionālās izglītības kompetences centri to aktīvai iesaistei neformālās izglītības tirgū, kā arī ieviesta efektīva monitoringa sistēma.

AUGT

Izaugsmes fāzē sadarbībā ar uzņēmējiem ir jāīsteno vienota Latvijas ilgtermiņa stratēģija

talantu piesaistei. Nolūkā sekmēt augstas kvalitātes izglītības pieejamību tiks ieviesti finanšu instrumenti mācību kreditēšanai. Atbalsta pasākumu kopums augstākās izglītības un pētniecības institūciju internacionalizācijas nolūkos tiks īstenoti pasākumi kritiskās masas sasniegšanai, ar mērķi absorbētās zināšanas un prasmes tālāk pārnest uz Latvijas uzņēmēju eksportspējīgiem produktiem.

INOVĀCIJA

IZAICINĀJUMI

PRIVĀTĀ SEKTORA R&D IZDEVUMI IR ZEMĀ LĪMENĪ	P&A INTENSĪVO NOZARU ZEMS ĪPATSVARŠ TAUTSAIMNIECĪBAS STRUKTŪRĀ	NEPIETIEKAMA SADARBĪBA STARP ZINĀTNISKAJĀM INSTITŪCIJĀM UN INDUSTRIJU
SADRUMSTALOTA ZINĀTNES UN INOVĀCIJU JOMAS PĀRVALDĪBA	ZEMS MOTIVĀCIJAS LĪMENIS INOVĀCIJU RADĪŠANĀ	NEPIETIEKAMA STARPTAUTISKĀ SADARBĪBA

MĒRĶI:

ĪSTERMIŅĀ	DIGITĀLO RISINĀJUMU PLAŠĀKA IZMANTOŠANA, JAUNU EKSPORTSPĒJĪGU PRODUKTU UN PAKALPOJUMU IZSTRĀDE KRĪZES ATBALSTA PASĀKUMU IETVAROS
VIDĒJĀ TERMIŅĀ	PALIELINĀT PRIVĀTĀ SEKTORA IZDEVUMUS PĒTNIECĪBAI UN ATTĪSTĪBAI UN STIPRINĀT SADARBĪBU STARP PRIVĀTO, PUBLISKO UN AKADĒMISKO SEKTORU
REZULTĀTS	PRIVĀTĀ SEKTORA UZŅĒMUMU IZDEVUMI PĒTNIECĪBAI UN ATTĪSTĪBAI PIEAUG PAR 300+ MILJ. EUR IK GADU.

PIEDĀVĀTIE PASĀKUMI:

STABILIZĒT

Stratēģijas "INOVĀCIJA" virziena **stabilizācijas** fāzē būtiski ir īstenot esošos publiskā

atbalsta instrumentus - atbalsta pasākumus lietišķo/praktisko pētījumu īstenošanai kā arī stimulus komersantu ieguldījumiem pētniecībā un attīstībā.

PĀRORIENTĒTIES

Pārorientācijas fāzē primāri īstenojami pasākumi saistībā ar digitālo tehnoloģiju pielietojuma

paplašināšanu. Valstu un pilsētu ilgtspējīgas attīstības būtiskākie pamatelementi ir veselības sistēmas un to risinājumu ilgtspēja, iedzīvotāju iesaiste izglītības/mūžizglītības sistēmā kā arī publiskā sektora un uzņēmumu digitālā brieduma līmenis. Tāpēc inovācijas radīšanas nolūkā tiks īstenota plaša programma pētniecības atbalstam Kompetences centru ietvaros. Ar mērķi atbalstīt jaunus, ilgtspējīgu eksporta produktu un pakalpojumu virzienus, tiks radīti pasākumi valsts vadošo kapitālsabiedrību klasterēšanai un jaunuzņēmumu risinājumu pilotēšanai un tālākai komercializācijai, kas strādās kā inovācijas stimulējošs katalizators.

AUGT

Izaugsmes fāzē pasākumi ietvers pasākumus, kas orientēti uz produktu komercializācijas

aktivitātēm. Ir izvērtējama mazo un vidējo komersantu attīstības un tehnoloģiju pārneses instrumenta izveide. Līdz šim Latvijā salīdzinoši ierobežoti īstenoti iekšzemes ekonomiskās aktivitātes veicināšanas pasākumi ar augstu eksporta potenciālu - militārās industrijas pasūtījumu izvietošana vietējām industrijām. Latvijas sabiedrības atvērtība jaunām tehnoloģijām, kvalitatīvā starptautiskā transporta infrastruktūras savienojamība un iedzīvotāju svešvalodu prasmes, rada augstu potenciālu pozicionēt Latviju kā tehnoloģisko inovāciju izmēģinājuma platformu, kuru piedāvāt starptautiskām korporācijām kā digitālo tehnoloģiju izmēģinājumu un sadarbības vidi.

BIZNESA VIDE EKSPORTSPĒJAI

IZAICINĀJUMI

PIEPRASĪJUMA KRITUMS LATVIJAS EKSPORTA TIRGOS	AUGSTS BIROKRĀTISKO ŠĶĒRŠĻU LĪMENIS DAŽĀDĀS NOZARĒS	IEVĒROJAMI UZLABOT POZĪCIJAS STARPTAUTISKAJOS BIZNESA VIDES REITINGS
EKSPORTĀ DOMINĒ ZEMO UN VIDĒJI ZEMO TEHNOĻOĢIJU NOZARES	IZMAKSU NEKONKURĒTSPĒJA BREMZĒ EKSPORTĒTĀJUS UN INVESTĪCIJU PIESAISTI	ZEMS APSTRĀDES RŪPNIECĪBAS ĪPATSVARS IKP

MĒRĶI:

ĪSTERMIŅĀ	MAKSIMĀLI SAGLABĀT LATVIJAS EKSPORTĒJOŠO UZŅĒMUMU DARBĪBU COVID-19 KRĪZES LAIKĀ
VIDĒJĀ TERMIŅĀ	EKSPORTA STRUKTŪRAS MAIŅA PAR LABU AUGSTAS PIEVIENOTĀS VĒRTĪBAS PREČU UN PAKALPOJUMU RAŽOŠANAI. ŠĀDIEM UZŅĒMUMIEM BIZNESA VIDE LATVIJĀ IR KONKURĒTSPĒJĪGA UN PIEVILCĪGA
REZULTĀTS	EKSPORTA ATBALSTU SAŅEMOŠO UZŅĒMUMU EKSPORTA APJOMU PIEAUGUMS PAR 30% GADĀ

PIEDĀVĀTIE PASĀKUMI:

STABILIZĒT

Stratēģijas "BIZNESA VIDE EKSPORTSPĒJAI" virziena **stabilizācijas** fāzē būtiski ir sniegt

atbalstu ne tikai jau eksportējošiem uzņēmumiem, bet arī radīt iespējas jauniem eksportētājiem, atbalstot starptautiski konkurētspējīgas industrijas uzņēmumus un to produktu virzību eksporta tirgos. Vietējo un ārvalsts investoru efektīvai piesaistei tiks radīts "Zaļais koridors" birokrātijas un administratīvo procesu mazināšanai, vienlaikus, sadarbībā ar uzņēmējiem izstrādāti pasākumi uzņēmējdarbības izmaksu samazināšanai eksportspējas noturēšanai.

PĀRORIENTĒTĪES

Pārorientācijas fāzē, starp primāri īstenojamiem pasākumiem ir virzāmi pasākumi eksporta

kredītu aģentūras izveidei, kuru darbību papildinātu pasākumi klasteru atbalstam un atbalsta mehānismi produktu ieiešanai eksporta tirgū.

AUGT

Pasākumi izaugsmes fāzē ietvertu risinājumus, kas stimulētu produktu/pakalpojumu

izaugsmes iespējas to agrīnā izstrādes stadijā. Latvijas eksporta atbalstam proaktīvi tiks iesaistīta Ārlietu ministrijas pārstāvniecības un LIAA atbalsta pasākumu dažādošana un intensificēšana eksporta tirgu apguvei, kā arī Eksporta kredītu aģentūras pakalpojumu paplašināšana.

FINANŠU PIEEJAMĪBA

IZAICINĀJUMI

LIKVIDITĀTE UN APGROZĀMO LĪDZEKĻU NEPIETIEKAMĪBA	EIROPĀ KONKURĒTSPĒJĪGAS BANKU PROCENTU LIKMES UN TERMIŅI	NEPIETIEKAMS FINANSĒJUMS INOVĀCIJAS UN DIGITALIZĀCIJAS PROJEKTU REALIZĀCIJAI
NEPIETIEKAMS FINANSĒJUMS INOVATĪVU BIZNESA MODEĻU FINANSĒŠANAI	VĀJI ATTĪSTĪTS RISKĀ KAPITĀLA UN KAPITĀLA TIRGUS	PIEAUGOŠI STARPTAUTISKĀS TIRDZNICĪBAS RISKI

MĒRĶI:

ĪSTERMIŅĀ	FINANŠU PIEEJAMĪBA UZŅĒMUMU DARBĪBAS SAGLABĀŠANAI
VIDĒJĀ TERMIŅĀ	FINANŠU INSTRUMENTU ATTĪSTĪBA, KREDITĒŠANAS PAPLAŠINĀŠANĀS
REZULTĀTS	NOVĒRSTS TIRGUS NEPILNĪBU APJOMS VISMAZ 1,3 MILJARDA EURO APMĒRĀ KREDITĒŠANAS UN GARANTIJU JOMĀ, VISMAZ 700 MILJ. EURO. KAPITĀLA INVESTĪCIJU JOMĀ, NODROŠINOT 3X LIELĀKU PRIVĀTĀ SEKTORA "PLECU"

PIEDĀVĀTIE PASĀKUMI:

STABILIZĒT

Stratēģijas "FINANŠU PIEEJAMĪBA" virziena **stabilizācijas** fāzē, kā primārie sasniedzamie

pasākumi, ir ietverti atbalsta pasākumi lielajiem komersantiem finanšu instrumentu veidā (garantijas un aizdevumi).

PĀRORIENTĒTIES

Pārorientācijas fāzē starp primārajiem jāattīsta trīs līmeņu finansēšanas sistēma: krājaizdevu

sabiedrības mikrouzņēmumiem, banku kredīti vidējam līmenim un obligācijas un birža lielajiem uzņēmumiem. Pasākumos ir ietverta pašu kapitāla investīciju fonda (pamatkapitāla un kvazikapitāla ieguldījumi) izveide un finanšu instrumenta ALTUM aizdevuma vidējiem un lieliem uzņēmumiem ar garu atmaksas termiņu īstenošana.

AUGT

Izaugsmes fāzē tiks aktivizēti riska kapitāla fondi investīcijām kapitālā, ieviests finanšu

instrumentu ar granta elementu ražošanas procesu pilnveidei un paplašināšanai, tai skaitā digitalizācijai, izveidota aizdevumu un garantiju programma produktivitātes kāpināšanai un uzņēmumu attīstībai, kā īstenota programma - atbalsts uzņēmumu digitālajai transformācijai.

INFRASTRUKTŪRA

IZAICINĀJUMI

IEKŠĒJĀ TIRGUS ILGTSPĒJĪGI STIMULĒŠANAS PASĀKUMI KRĪZES SEKU MAZINĀŠANAI (INFRASTRUKTŪRAS PROJEKTI STIPRINA EKSPORTSPĒJU)	PĒC IESPĒJAS LIELĀKA NODARBINĀTĪBAS SAGLABĀŠANA	AUGSTS INVESTĪCIJU DEFICĪTS CEĻU UN TILTU INFRASTRUKTŪRĀ
---	--	---

MĒRĶI:

ĪSTERMIŅĀ	IEKŠZEMES PIEPRASĪJUMA STIMULĒŠANA UN EKONOMIKAS SILDĪŠANA (ILGTSPĒJĪGU PUBLISKO INFRASTRUKTŪRAS PROJEKTU REALIZĀCIJA)
VIDĒJĀ TERMIŅĀ	PUBLISKO UN PRIVĀTO INVESTĪCIJU APJOMA PIEAUGUMS INFRASTRUKTŪRAS OBJEKTOS
REZULTĀTS	PRIVĀTĀ UN PUBLISKĀ SEKTORA INVESTĪCIJU APJOMS 2,2 MILJARDI EUR GADĀ

PIEDĀVĀTIE PASĀKUMI:

STABILIZĒT

Stratēģijas virziena "INFRASTRUKTŪRA" **stabilizācijas** fāzē būtiski ir sniegt atbalstu,

pielietojot iekšzemes pieprasījuma atbalsta instrumentus, vienlaicīgi izmantojot iespēju strukturāli stiprināt Latvijas tautsaimniecību. Iekšzemes ekonomiskās aktivitātes veicināšanai izmantojami valsts/pašvaldību pasūtījuma instrumenti,

tos īstenojot atbilstoši sekojošiem pamatprincipiem:

- Pirmkārt, pasākumus vēlams īstenot nozarēs ar salīdzinoši zemu importa komponenti. Tādējādi tiktu nodrošināts, ka katrs valsts iztērētais eiro sniedz pēc iespējas lielāku ietekmi uz iekšzemes pieprasījumu. Nozares ar salīdzinoši zemu importa komponenti ir būvniecība (jo īpaši infrastruktūras objektu būvniecība), informācijas un komunikāciju tehnoloģijas, kā arī izglītības un veselības aprūpes nozares.
- Otrkārt, valsts pasūtījumu būtu jārealizē valsts investīciju nevis valsts patēriņa formā, kas nodrošinātu veiktā stimula ilglaicīgāku pozitīvu ietekmi uz tautsaimniecību.
- Treškārt, valsts pasūtījums būtu koncentrējams atsevišķās svarīgās valsts politikas jomās, vispirms definējot prioritātes un sasniedzamos mērķus un tikai tad veidojot konkrētu valsts iepirkumu sarakstu. Tai skaitā, administratīvi teritoriālās reformas kontekstā reģionu centru ekonomiskās jaudas spēcīgāšanai (industriālās teritorijas/parki u.c.), atbalsts reģionālās infrastruktūras stiprināšanai (t.sk. darbaspēka mobilitātes risinājumos), dzīvojamā fonda pieejamības nodrošināšanai teritorijās, kur tā trūkums kavē saimnieciskās darbības attīstību (primāri 21 reģionālajos centros), kā arī nepieciešamības gadījumā izglītības un veselības aprūpes tīkla pielāgošanai jaunveidojamo administratīvo un funkcionālo teritoriju aktuālajām vajadzībām. Šādi soļi nodrošinātu līdzekļu mērķtiecīgu, koordinētu un savstarpēji papildinošu izlietošanu un līdz ar to spēcīgāku ietekmi uz tautsaimniecības izaugsmi nākotnē.

3. Stratēģijas pārvaldības modelis

Dokuments nav noslēgts, tas papildinās uz laika ass ar jauniem pasākumiem, uzdevumiem, rīcībām, izpildes monitoringu un korekcijām. Šo vadības procesu nodrošina Stratēģijas padome sadarbībā ar Ekonomikas ministriju un plašu sabiedrības iesaisti (uzņēmēji, zinātnes pārstāvji ārvalstu ekspertīze u.c.). Šāds reālā laikā vadīts process ir svarīgs šī dokumenta īstenošanas fāzē, jo nav iespējams prognozēt pandēmijas tālāko attīstību, kas nozīmē, ka jābūt gataviem proaktīvi un stratēģiski reaģēt ilgākā laika posmā.

4. Vienots valsts ekonomiskais tēls

Vienotais valsts ekonomiskais tēls tiek izstrādāts, lai sekmētu Latvijas atpazīstamību ārvalstīs, veicinātu Latvijā radīto produktu un pakalpojumu piedāvājuma palielināšanos ārvalstu tirgos, proaktīvi piesaistītu ārvalstu investīcijas un izmantotu inovāciju un tehnoloģiju pārneses iespējas, kā arī iepazīstinātu ar Latviju kā atpūtai un biznesa darījumiem

pievilcīgu tūrisma galamērķi.

PRIMĀRI

- Stāstu video sērijas
- PR komunikācija un izplatīšana digitālajos kanālos
- Latvijas veiksmes stāstu un izaicinājumu online platforma dažādām mērķa grupām

TURPMĀK

- Tiešā mārketinga kampaņas
- Kampaņas definēto nozaru drukātajos medijos un online platformās
- Politiskā skatuve
- Pasaules mediju monitorings

Īstermiņa un ilgtermiņa aktivitāšu veiksmīgai īstenošanai (īpaši veiksmes stāstu izplatīšanai) būs nepieciešams apvienot pēc iespējas vairāk valsts un nevalstisko organizāciju, nozaru asociāciju un biznesa organizāciju (piemēram, bet ne tikai LI, Ministru prezidenta birojs, ministrijas, LTRK, LDDK, Startin.lv, The RedJackets, vēstnieki, goda konsuli, Pasaules Brīvo Latviešu apvienība, utt.) komunikāciju kanālus, iesaistot un padarot tos par kampaņas vēstnešiem.

Iesniedzējs:
Ekonomikas ministrs J. Vitenbergs

Vīza:
Valsts sekretāra p.i. E. Valantis

1.pielikums

I Covid-19 ietekme uz tautsaimniecību

NENOTEIKTĪBA UN GLOBĀLĀS EKONOMIKAS ATTĪSTĪBAS PROGNOZES

Neskaidrība par Covid-19 ietekmi uz ekonomikas attīstību ir ārkārtīgi liela, jo **nav skaidrs, cik ilgi un plaši**

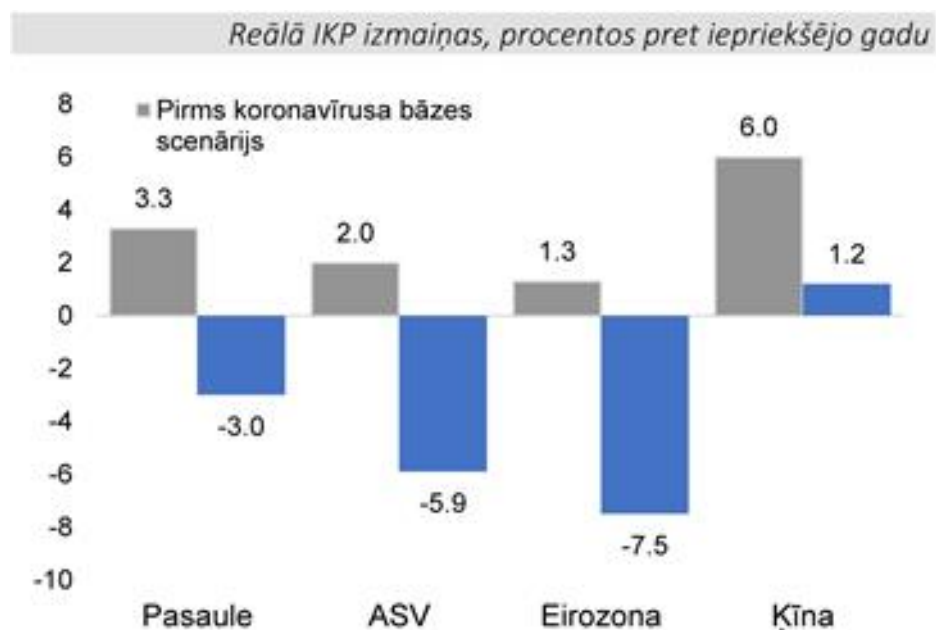
turpinās izplatīties koronavīruss Eiropā un Pasaulē.

Par Globālās ekonomikas attīstības tendencēm un aprēķinos ir ņemta vērā aktuālākā informācija no Eiropas

komisijas, OECD, IMF, Global Economic Forum, Oxford Economics, The Economist, Bloomberg, The global association of the financial industry u.c. organizācijām.

Vēl marta sākumā dažādas starptautiskas organizācijas par pamatscenāriju prognozēja V veida scenāriju, t.i., izteikta, bet īslaicīga lejupslīde, kurai sekos strauja atkopšanās. **Šobrīd ticamāks izskatās U tipa scenārijs, kas nozīmētu, ka samazināšanās fāze būs ilgstošāka, bet aktīvi nerīkojoties, nevar izslēgt vēl ilgstošāku lejupslīdi.**

Avots: IMF World Outlook 14.04.2020

SVF 14.aprīlī publicētās prognozes rāda, ka COVID-19 pandēmijas rezultātā pasaules ekonomika 2020.gadā strauji saruks - par 3%, kas ir daudz dziļāks kritums nekā finanšu krīzes laikā 2008. un 2009.gadā. Bāzes scenārijā, kurā tiek pieņemts, ka pandēmija izzūd 2020.gada otrajā pusē un vīrusa ierobežošanas pasākumi pakāpeniski tiek atcelti, globālā ekonomika 2021.gadā pieaugs - par 5,8%, normalizējoties ekonomiskajai aktivitātei, ko sekmēs savlaicīga un efektīva

politikas rīcība.

SVF prognozē, ka lielākajā daļā attīstīto valstu grupā ekonomikas 2020.gadā samazināsies - par 6,1%, ieskaitot ASV (-5,9%), Japānā (-5,2%), Lielbritānijā (-6,5%), Vācijā (-7,0%), Francijā (-7,2%), Itālijā (-9,1%) un Spānijā (-8,0%). Paredzams, ka kopumā attīstības valstu grupā IKP 2020.gadā samazināsies - par 1,0%, izņemot Ķīnu (pieaugums par 2,2%). Krievijā ekonomika šogad saruks par 5,5%. Arī Baltijas valstīs SVF 2020.gadā prognozē IKP kritumu: Latvijā - par 8,6%, Lietuvā - par 8,1% un Igaunijā - par 7,5%.

Neskatoties uz to, ka SVF bāzes scenārijā prognozē, ka gandrīz visās pasaules valstīs 2021.gadā ekonomikas pieaugs, tomēr IKP līmenis 2021.gada beigās gan attīstītajās, gan attīstības valstīs saglabāsies zem sākotnējā pirmsvīrusa ekonomikas līmeņa. Vienlaikus SVF atzīmē, ka COVID-19 pandēmija varētu izrādīties noturīgāka, nekā tas izskatās šobrīd. COVID-19 ietekme uz ekonomisko aktivitāti un finanšu tirgiem varētu izrādīties spēcīgāka un ilgstošāka. Šādā gadījumā, IKP kritums varētu būt vēl lielāks nekā bāzes scenārijā.

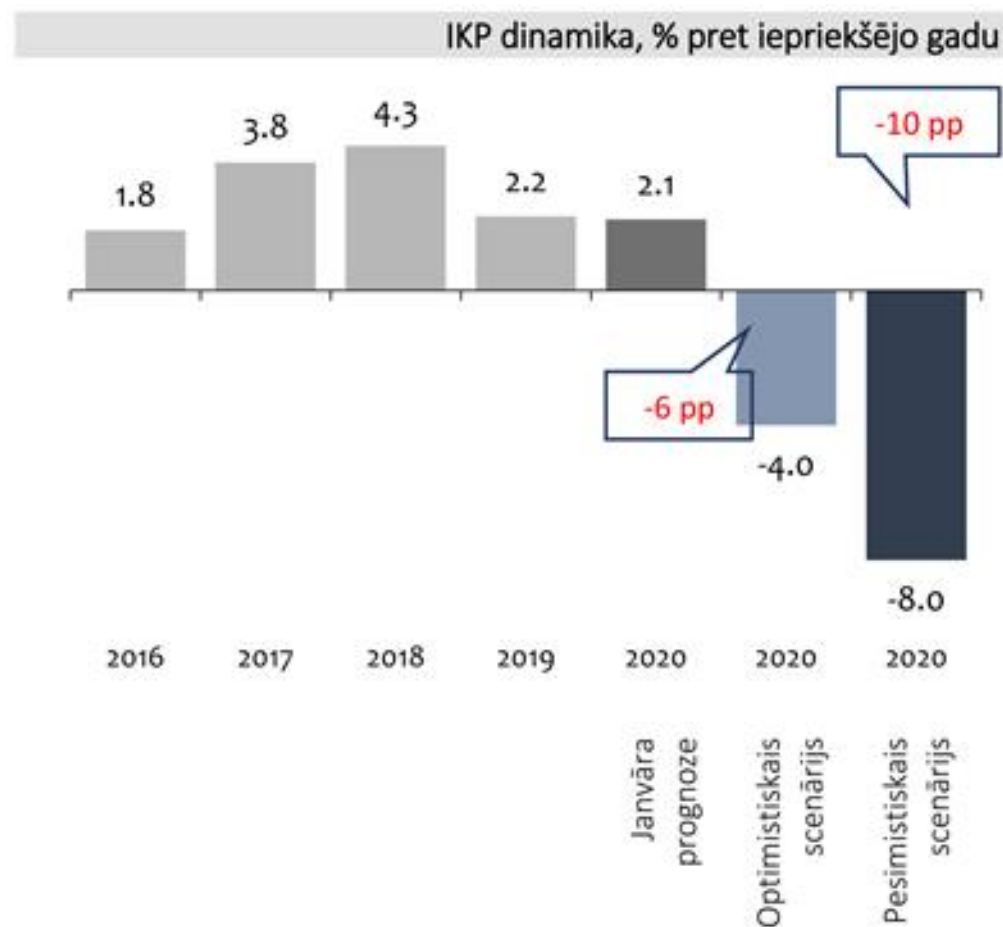
GLOBALĀS EKONOMIKAS SABREMZĒŠANĀS UN VĪRUSA IZPLATĪBAS IETEKMES KANĀLI

Pašreizējā situācija ekonomikā nav saistīta ar problēmām finanšu tirgos vai ekonomikas nesabalansētību. Cēlonis ir Covid-19 vīruss, kura ierobežošana ir galvenais uzdevums, un vīrusa izplatības ierobežošanas soļi un to nepieciešams panākt pēc iespējas ātrāk. Arī Latvijas tautsaimniecība Covid-19 krīzes ietekmē piedzīvo strauju ekonomikas samazināšanos.

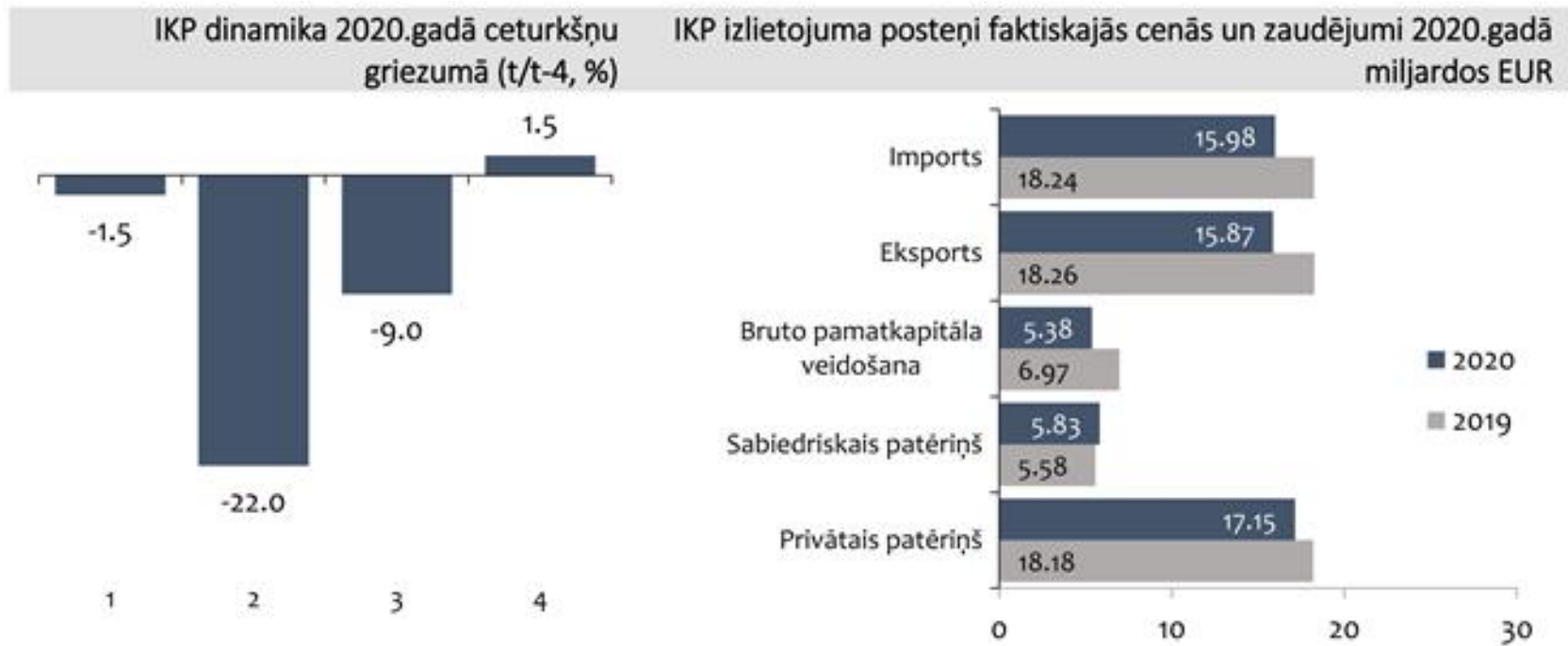
IETEKME UZ LATVIJAS TAUTSAIMNIECĪBU

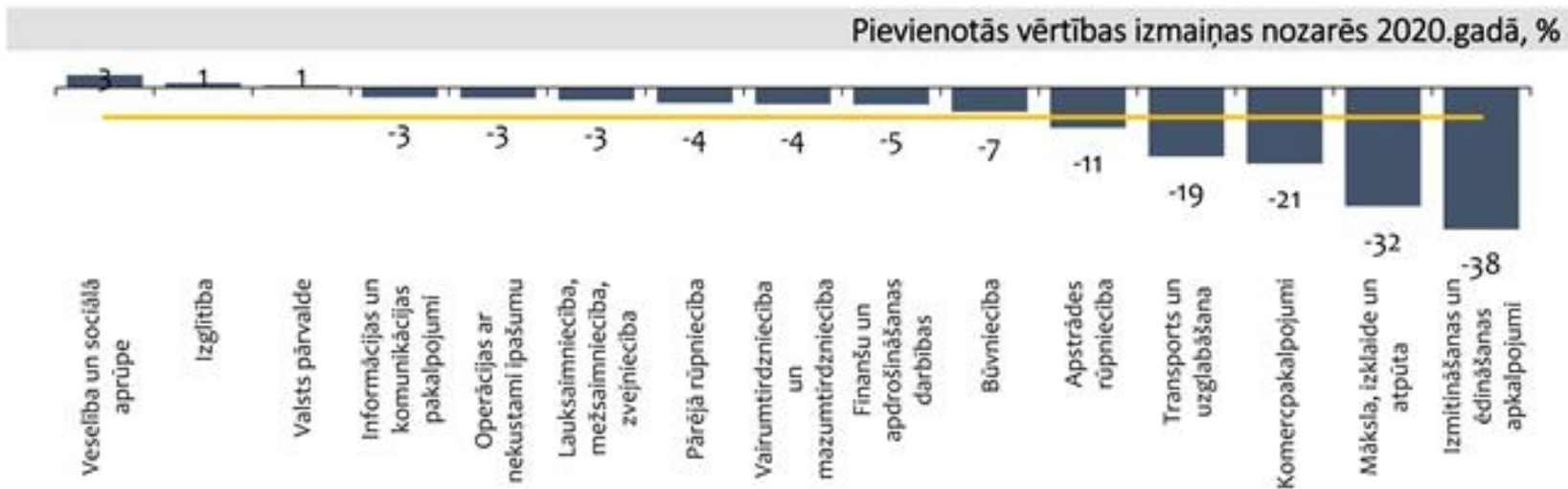
Optimistiskais scenārijs balstās uz pieņēmumu, ka vīrusa izplatība Eiropā un Latvijā līdzīgi kā pēc Ķīnas scenārija norisinās 2-3 mēnešus un Eirozonas ekonomikā lejupslīde ir mērena. Ekonomikas aktivitāte salīdzinoši strauji sāk atjaunoties maijā. **Pēc Ekonomikas ministrijas aplēsēm kopējā ietekme uz IKP varētu sastādīt vismaz 6 procentpunktus.**

Pesimistiskākajā scenārijā pieņemts, ka vīrusa izplatība paplašinās un tā ierobežošanai ir nepieciešams ilgāks laiks, bet Pasaules ekonomikas lejupslīde ir dziļāka. **Šādā scenārijā, salīdzinot ar sākotnēji prognozēto izaugsmi, IKP dinamika var samazināties par 10 procentpunktiem. IKP var sarukt par 8%, salīdzinot ar 2019.gadu.** Pie tam pastāv risks, ka vīrusa iedarbība Pasaulē būs ilgāka un plašāka, pandēmijas otrā viļņa gadījumā tad negatīvā ietekme uz Latvijas

ekonomiku būs vēl izteiktāka un ekonomika var nonākt vēl dziļākā recesijā.

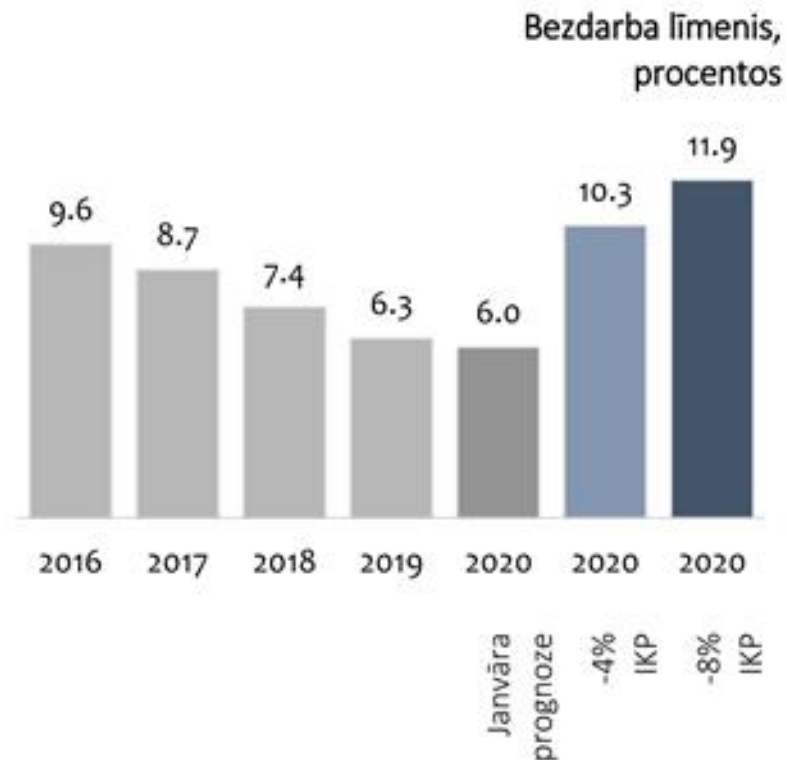
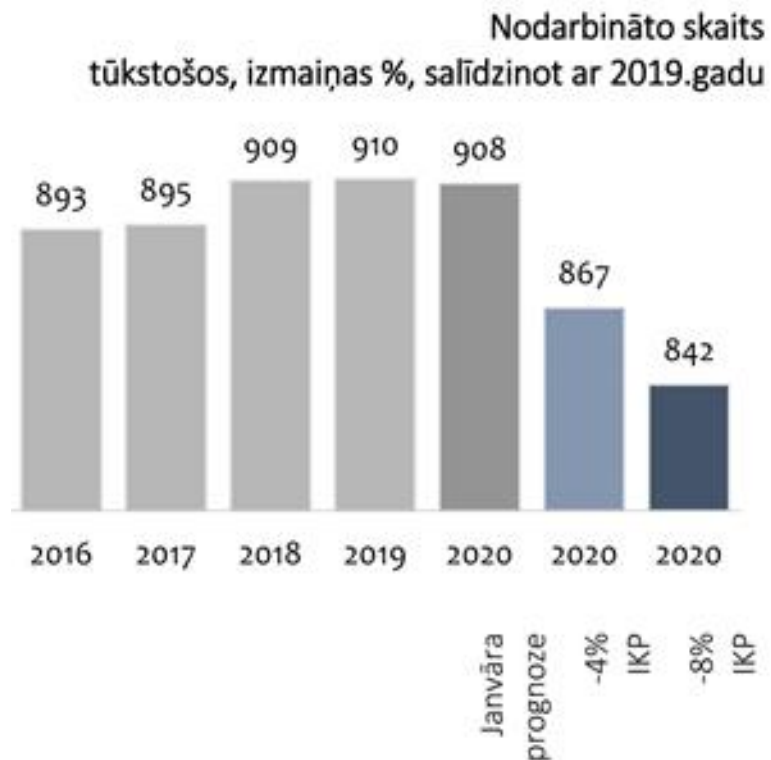

IETEKME UZ DARBA TIRGU

Ietekme uz Latvijas darba tirgu lielā mērā atkarīga no tā, cik ilgi saglabāsies Covid-19 izplatības

ierobežošanas pasākumi. Jo ilgāk saglabāsies ierobežojumi, jo pastāv augstāks darbavietu zaudējumu un bezdarba pieauguma risks. Ietekme uz darba tirgu caurmērā ir lēnāka. Pašreiz lielā skaitā darbiniekus atlaiž tikai atsevišķi uzņēmumi, kas nesaredz iespēju atjaunot savu darbību pilnā apjomā tuvāko 3-4 mēnešu laikā.

Nodarbināto skaits 2020.gadā -4% IKP scenārijā varētu samazināties par 4-5% (40 - 44 tūkst. nodarbināto),

salīdzinot ar 2019.gadu. Savukārt - **8% IKP samazinājuma scenārijā nodarbināto skaita samazinājums 2020. gadā var sasniegt 7,5% jeb 68 tūkst.** Ietekme būs vērojama gandrīz visās tautsaimniecības nozarēs, paredzama iedzīvotāju ekonomiskās aktivitātes samazināšanās (pamatā starp jauniešiem un iedzīvotājiem pensijas/pirms pensijas vecumā).

Bezdarba līmenis 2020. gadā - 4% IKP scenārija gadījumā vidēji varētu palielināties par 4 -5

procentpunktiem, sasniedzot 10-10,3% līmeni, ar tendenci gada ietvaros pieaugt. Realizējoties **-8% IKP samazinājuma prognozei, bezdarba līmenis potenciāli var pieaugt līdz 12% (113 tūkst. darba meklētāju).**

IZIEŠANA NO KRĪZES - U VEIDA SCENĀRIJS

COVID-19 RADĪTO EKONOMIKAS ŠOKU TEORĒTISKAIS IETVARS

COVID-19 izplatības rezultātā Eiropā Latvijas ekonomika saskaras ar strauju pieprasījuma kritumu, t.i. pieprasījuma šoku. Šāda strauja krituma sekas ierasti ir recesija, ko raksturo straujš ražošanas (pakalpojumu) kritums un bezdarba pieaugums tiešās ietekmes nozarēs. Turklāt bezdarba līmeņa pieaugums samazina mājsaimniecību ienākumus, iedzīvotāji izvēlas taupīgi rīkoties ar uzkrājumiem, tādējādi vēl vairāk ierobežojot kopējo pieprasījumu. Turpmāko notikumu nenoteiktības rezultātā investori izvēlas konservatīvāku investīciju pārvaldes taktiku, atliekot riskantu investīciju plānu īstenošanu, tādējādi samazinot pieprasījumu investīciju preču ražotājiem un mazinot naudas ieplūdi ekonomikā starptautisko tiešo investīciju formā.

Pašreizējās tendences liecina, ka COVID-19 un tā izplatības ierobežošanas pasākumi ir ietekmējuši ne tikai pieprasījuma samazināšanos, bet arī izraisa piedāvājuma šoku. Negatīvu ietekmi uz piedāvājumu rada arvien lielāki traucējumi piegāžu ķēdēs, kā arī darbaspēka ierobežota pieejamība slimības vai karantīna dēļ un citi faktori. Piedāvājumam atgriežoties pirmskrīzes līmenī ir paredzamas ievērojamas rindas un sekojošas piegāžu kavēšanās.

Līdz ar to COVID-19 ietekmi uz ekonomiku var raksturot kā dubulto šoku (piedāvājuma un pieprasījuma), kuru ļoti īsā laikā ir grūti pārvarēt. Dubultā šoka izraisītā ekonomikas lejupslīde var radīt nopietnas sekas, vēl jo vairāk, ņemot to, ka piedāvājuma šoku ir grūti pārvaldīt, piemērojot vispārpieņemtus monetāros un fiskālos stimulus. Tāpēc dubultā šoka sekas var būt ilgstošākas ar būtiskām strukturālām korekcijām.

Neatkarīgi no tā, vai ekonomikas var izvairīties no lejupslīdes, izaugsmes atjaunošana ir atkarīga no dažādiem apstākļiem:

- cik lielā mērā pieprasījuma atjaunošanās kavēsies, vai vispār atjaunosies iepriekšējā apjomā,
- cik ilgi ilgs ekonomikas recesija (vai šoks ir īstermiņa vai ilgstošs),
- vai šoks radīja ekonomikai būtiskus strukturālos kaitējumus.

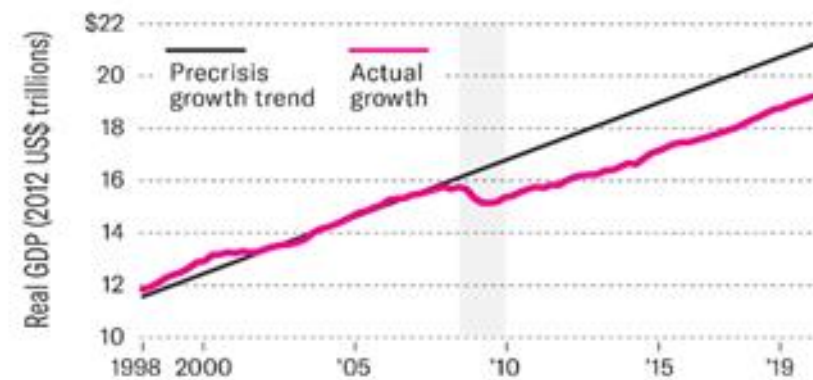
Šāda veida scenārijā trieciens ekonomikai turpinās ilgāk par vienu gadu. Ekonomikas zaudējumi (IKP samazinājums un bezdarba līmeņa pieaugums) ir lielāki nekā «V» veida scenārijā. Atgriešanās sākotnējā izaugsmes dinamikā atsākās

vēlāk.

"U" scenārijs (plausible)

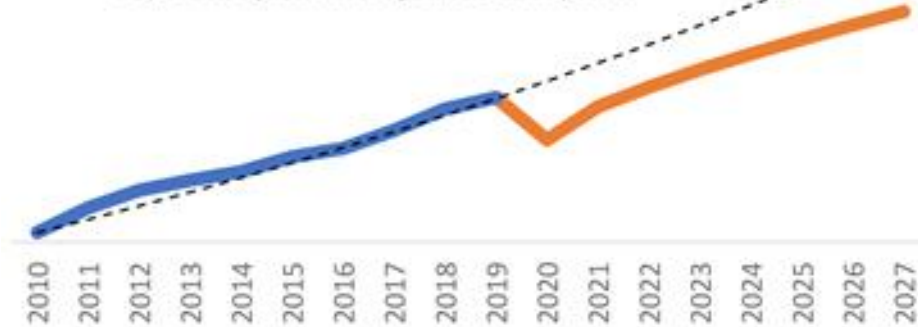
U-shaped (United States)

U veida scenārija gadījumā, bez aktīvas politikas un ekonomikas transformācijas, ilgtermiņā ekonomikas izaugsmes temps atgriezīsies līdzšinējā ~3%, līmenī, taču krīzes dēļ notiks atpalikšana no iepriekšējo gadu dinamikas līknes.

— IKP dinamika

— U veida scenārijs, atgriešanās pie iepriekšējiem izaugsmes tempiem

Kritēriji ekonomikas atvaseļošanas īstermiņa pasākumu izvērtēšanai (balstoties uz Pasaules Bankas metodoloģiju)

	Eksperta vērtējums (zemākais vērtējums ir 1, augstākais vērtējums ir 5)	Eksperta komentārs	Vērtējuma skaidrojums
1. Vai investīcijas ekonomikā nonāks 3-6 mēnešu laikā	1-5 punkti		Visu ekspertu vidējais vērtējums šajā kritērijā
2. Kāds būs ieguvums valsts budžetam (eiro)	1-5 punkti		Visu ekspertu vidējais vērtējums šajā kritērijā
1. CILVĒKRESURSI			
1.1. Vai intervence īstermiņā rada jaunas darba vietas? (augstāks novērtējums, ja tiek radīts lielāks skaits augsti kvalificētu darba vietu ar augstu pievienoto vērtību)?	1-5 punktu skalā		Visu ekspertu vidējais vērtējums šajā kritērijā
1.2. Vai intervence ilgtermiņā rada jaunas labi apmaksātas darba vietas ar augstu pievienoto vērtību (vismaz virs 23 000 eiro uz cilvēku gadā bruto)	1-5 punktu skalā		Visu ekspertu vidējais vērtējums šajā kritērijā
1.3. Vai šīs jaunās darbavietas izmanto prasmes, kas jau pastāv vietējā ekonomikā pieejamajiem darbiniekiem/citu nozaru darbinieki ir apmācāmi nepieciešamajās prasmēs	1-5 punktu skalā		Visu ekspertu vidējais vērtējums šajā kritērijā

gada laikā?			
1.4. Vai nodarbinātības iespējas ir iekļaujošas, un pieejamas nepietiekami nodarbinātām un neaizsargātām iedzīvotāju grupām, vai nodarbinātības iespējas var izmantot krīzē bez darba palikušie?	1-5 punktu skalā		Visu ekspertu vidējais vērtējums (papildus piesaistot LM ekspertus)
2. EKSPORTS, INOVĀCIJAS, TAUTSAIMNIECĪBA			
2.1. Kāds ir sagaidāms šīs intervences multiplikatora efekts (t. i., ietekme uz eksporta palielinājumu, produktivitātes kāpināšanu, investīcijām inovācijās)?	1-5 punktu skalā		Visu ekspertu vidējais vērtējums šajā kritērijā
2.2. Kāda ir plānotā pievienotā vērtība uz vienu strādājošo - zema (20 000), vidēja (25 000) vai augsta (virs 29 000 eiro uz cilvēku gadā)?	1-5 punktu skalā		Visu ekspertu vidējais vērtējums šajā kritērijā
2.3. Vai pasākums rada vietējās nozarēs balstītas vērtību ķēdes?	1-5 punktu skalā		Visu ekspertu vidējais vērtējums šajā kritērijā
3. ILGTSPĒJA, SAVLAICĪGUMS, RISKI			
3.1. Vai tiek uzlabotas medicīnas pakalpojumu sniegšanas spējas, vai tiek uzlabotas digitalizācijas, attālināta darba iespējas, utml.)	1-5 punktu skalā		Visu ekspertu vidējais vērtējums šajā kritērijā
3.2. Kāda būs projekta ietekme uz pašvaldību/valsts parādu un tā ilgtspējību? Ja tiek ieguldīti aizņemtie līdzekļi, kāda ir līdzekļu atdeve: nodokļu maksājumu pieaugums, pāatrināta kredītu atmaksa?	1-5 punktu skalā		Visu ekspertu vidējais vērtējums šajā kritērijā
3.3. Vai intervence tiks īstenota finanšu instrumentu veidā (investētie līdzekļi tiek atmaksāti)?	"5" punkti, ja atbilde "Jā" un "0" punkti, ja atbilde "Nē"		Visu ekspertu vidējais vērtējums šajā kritērijā
KOPĀ			

Iesniedzējs:
Ekonomikas ministrs J. Vitenbergs

Vīza:
Valsts sekretāra p.i. E. Valantis

© Oficiālais izdevējs "Latvijas Vēstnesis"